

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Elli beşinci İçtima

24.7.1337 Pazar

Münderecat

	Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	356
2. — İntihaplar	356
1. — Meclisin selâmını orduya götürecek olan heyetin intihabı	356:357,359:360
2. — Kastamonu, Konya ve Samsun istiklâl mahkemeleri âzâlıkları için intihap	357:358
3. — Âzayı kiram muamelâtı	359
1. — Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divan Riyaset kararları	359
4. — Muhtelif evrak	358
1. — Prens Sebahaddin Beyden mevрут tebrik telgrafı	358:359

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 3 sonra

REİS — İkinci Reisvekili Faik Beyefendi (Edirne)

KÂTIPLER : Feyyaz Âli Bey (Yozgad), Haydar Bey (Kütahya)

REİS — Efendim, Meclis küşadolundu. Zaptı sabık okunacak.

(Zaptı sabık hulâsası Kâtip Haydar Bey tarafından okundu.)

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

(Birinci, ikinci, üçüncü celseler hâfidir.)

Dördüncü Celse

Adnan Beyefendinin tahtı riyasetlerinde içtima ederek zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Ahvali harbiye hakkında Fevzi Paşa Hazretlerinin beyanatı istîma ve orduya Meclisin selâmını tebliğ için bir heyetin izamı karar-gir oldu. Konya, Kastamonu, Samsun mıntakalarında birer İstiklâl mahkemesi tesisi kabul olunarak âzalarının intihabı içtimai âtiye tehir olunup Pazar günü içtima edilmek üzere saat 8,5 ta Celseye nihayet verildi.

Reisvekili
Faik

Kâtip
Haydar

Kâtip
Feyyaz Âli

REİS — Efendim, zaptı sabık hakkında söz istiyen var mı?

Zaptı sabıkı kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul olundu.

2. — İNTİHAPLAR

1. — Meclisin selâmını orduya götüreceğ olan heyetin intihabı.

REİS — Efendim, dünkü ruznamede karar verildiği ve hile cepheye Meclisin selâm ve şükranını tebliğ etmek üzere cepheye bir heyet gidecekti. Bu bapta iera olunacak intihap hakkında arkadaşlardan Resul Bey bir takrir vermiştir. Birtakım namzetler gösteriyor. Takrir okunacak. (Caiz değildir, sesleri), (Gürültüler)

Riyaseti Celileye

Türkiye Büyük Millet Meclisinin orduya selâm ve şükranını iblâğa memuren intihabedilecek rüfekânın intihabını teshil zımında âtide esami-si muharrer âzayı namzedolarak arz eder ve bununla beraber Meclisin diğerlerini intihabetmekte muhayyer olduğunu beyan ederim.

24 Temmuz 1337

Bitlis Mebusu

Resul

Mustafa Ağa Dersim, Abdülgafur Efendi Karesi, Nusret Efendi Erzurum, Vehbi Bey Karesi, Durak Bey Erzurum, Yasin Bey Gazianteb, Arslan Bey Gazianteb, Tunalı Hilmi Bey Bolu, Hacı Mustafa Efendi Ankara, Abdullah Azmi Efendi Eskişehir, Mustafa Taki Efendi Sivas, Abdurrahman Lâmi Efendi Gazianteb, Hüseyin Bey Trabzon, Ali Rıza Efendi Amasya, Hakkı Bey Van.

REİS — Müsaade ediniz intihap ya reyî hafi ile olacak veya reyî işari ile olacaktır. (Gürültüler) Müsaade buyurun, reyinize müracaat edeceğim.

NEŞET B. (Kângırı) — Efendim, reyî koymuz, o suretle kabul olunur, gider.

HASİB B. (Maras) — Asker arkadaşlardan birkaçının ilâvesiyle intihabın reyî işari ile yapılmasını teklif ederim.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Ekseriyeti izafiye ile...

SİRRI B. (İzmit) — Efendim, intihap serbesttir. Böyle İstanbul intihabına benziyor. Liste asmak ne demektir?

REİS — Reyî hafi ile intihabı kabul edenler lütfen el kaldırsın... Reyî hafi ile intihab olunacaktır. Bir kâğıda 15 kişi yazılacak.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Reis Bey teklif ettim. İşitmediniz. Bunda üç defa intihab zarureti olmamak için ekseriyeti izafiye ile birinci defa olarak intihabı kabul edelim.

Dr. FİKRET B. (Kozan) — Reis Bey bu hususta söz isterim. Bu şekilde ekseriyet hâsil olmayacaktır. Zira gidemeyecek arkadaşlarımız vardır. Bunlar çıksınlar, gidemeyeceğiz, desinler ki, bunlar nazarı itibara alınarak intihabat ona göre iera edilir. Gitmeyi tabii herkes arzu eder fakat gidemez. Bunun için bâzi arkadaşları namzet gösterebilirler. O suretle mesele hallolur.

DURAK B. (Erzurum) — Efendim, bu suretle intihab ne bugün ve ne de yarın tasnif edilebilir. Geçen gün başımıza geldi. Emsalini gördük. İmkân yoktur ki, bunun neticesini görebilelim. Eğer kabul buyurursanız reyi işari veya hut reyi izafi ile yapalım, bitsin. Hangisini kabul ederseniz...

REİS — Durak Bey bir takrir yazınız.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bu Durak Beyin teklifini reye koyunuz Reis Bey.

REİS — Efendim, usulü intihab hakkında iki takrir vardır. Birisi (Cepheye gidecek mebus arkadaşların reyi işari ile intihabın kabulünü teklif ederim); diyor. Reyi işari ile reye koymak için bir namzet listesi lâzımdır. Bunu kim gösterecektir? Rica ederim, bu olamaz.

Riyaseti Celileye

Bu suretle intihabın birkaç günde neticelenmeyeceği anlaşıldığından ya reyi izafi veyahut reyi işari ile intihabı teklif ederim.

Erzurum Mebusu
Mustafa Durak

REİS — Efendim, bu takriri kabul edenler el kaldırsın, reyi izafi ile intihabat kabul olunmuştur efendim. Puslalarımızı hazırlayınız. Sepetler dolassın. İbrahim Süreyya Bey (Saruhan), Ahmed Efendi (Yozgad), Enver Bey (İmir), bâkur'a ârayı tasnife memur edilmişlerdir...

2. — *Kastamonu, Konya ve Samsun istiklâl mahkemeleri âzalıkları için intihab*

REİS — Efendim, dünkü kararımız veçhile üç istiklâl mahkemesi için on iki arkadaş intihabedilecekti. Bunlar için de İbrahim Beyle Antalya Mebusu Tahsin Beyin namzet takriri vardır. (Muvafık değildir sesleri) Bendeniz okumak mecburiyetindeyim. Yirmi namzet gösteriyorlar. Bunların içinden on iki tanesi intihabedilecektir. (Yazalım sesleri)

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Reis Bey, müsaade ederseniz bir şey söyleyeceğim.

Efendim, bu takririn müfadi hiçbirimizin hürriyetine karşı müdahale değildir. Yalnız der-akap on iki zatı istiklâl mahkemesine intihabetmek için bizim önümüzde bu bir ışık vazifesini görüyor. Binaenaleyh hiçbirimizin hürriyeti intihabiyesine müdahale değildir. Keşke otuz tane gösterebilirsek, bunların içinden on tanesinde ittifak etsek kârdır, beş tanesinde ittifak etsek yine kârdır. Bendeniz teshili intihabat için bu isimlerin elde bulunmasını münasip görüyorum. Ondan hariç istediğimizi yaparız.

REİS — Müsaade ederseniz takriri okuyayım.

Riyaseti Celileye

Teşkil edilecek Konya, Samsun, Kastamonu istiklâl mahkemeleri için bugün intihabı mukarrer âzanın bir an evvel intihabını teshil etmek ve rüfekayı kiram dilediklerini intihapta serbest kalmak ve yalnız rüfekânın isimlerini hâtırâ getirmeye medar olmak üzere berveçhiâti arkadaşların namzet suretinde telâkkisini arz ve teklif ederiz.

24/Temmuz/1337

Antalya Mebusu
Tahsin

Mardin Mebusu
İbrahim

Necati B. (Bursa), Necati B. (Saruhan), Neşet B. (Kângırı), Emin B. (Canik), Basri B. (Karesi), Yusuf B. (Denizli), Hamdi B. (Canik), Ali Saib B. (Urfa), Şevket B. (Sinob), Muhiddin Baha B. (Bursa), Kadri B. (Diyarbakir), Fuad B. (Çorum), Hakkı Hami B. (Sinob), Haydar B. (İçel), Refik B. (Konya), Rasim B. (Elâziz), Ferid B. (Çorum), Yasin B. (Gazianteb), Nebil Ef. (Afyon Karahisar), Mahmud Esad B. (İzmir)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Herkes arkadaşlarımızı tanı. Bu isimleri okumaya hacet yoktur, efendim.

REİS — Arzu ettiğiniz zevat için reylerini zi istimal edersiniz.

SIDKI B. (Malatya) — Efendim, sıfatı hâkimiyet vereceğimiz zevat, Nizamname mucibince intihabedilsin. Meclis propaganda mahalli değildir. (Gürültüler)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Reis Beyefendi, bu takrir propaganda mahiyetindedir. Binaenaleyh arkadaşlar birbirini tanıır. Yoksa kürsü propaganda mahalli değildir. (Gürültüler)

ÖMER LÜTFİ B. (Karahisarı Sahip) — Bu listeyi geri almalıdır. Reisin bunu teklife hakkı yoktur.

REİS — Efendim, müsaade buyurunuz, ikinci bir liste daha vardır.

NAFİZ B. (Canik) — Reis Bey, usulü müzakere hakkında söz söyleyeceğim.

REİS — Müzakere yoktur.

NAFİZ B. (Canik) — İntihapta usulü müzakere olmaz mı? İntihabın da usulü vardır. Bu doğru değildir.

ABDULLAH Ef. (İzmit) — Bu pusla okunduktan sonra rüfekâyı kiram kabul etmiş olsa idi, bunun üzerine hakkımız vardı. Fakat bu listeyi rüfekâyı kiram kabul etmiyecek.

(Reye koyun sesleri)

REİS — Efendim, müsaade buyurunuz, hazır mıdır listeler? Şimdi isimleri okuyacağız, başlayalım mı efendiler?

(Hayır, hayır sesleri)

4. — MUHTELİF EVRAK

1. — *Prens Sabahaddin Beyden mevрут tebrik telgrafı*

REİS — Prens Sabahaddin Bey tarafından gönderilmiş bir telgraf vardır.

Ankara Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Düşmanlarımız da dâhil olduğu halde cihanı insaniyetin menfaati müşterekesini adalet ve muhabbetten ayrılmamakta gören bir Türk ve Osmanlı sıfatıyla mâruz olduğumuz şu en haksız tecavüzü askeriye karşı müdafaai meşru-anızı derin bir samimiyetle tebrik eder ve mütecevizlerin müstefidolageldikleri vesaiti faikaimaddiyeye mukabil ilâhi kudretin mazharı lû-tuf ve muaveneti olmaktığınızı temenni eylerim.

Sabahaddin

AHMED MUHTAR B. (İstanbul) — Modası geçti. (Gürültüler)

REİS — Bu zat herkes gibi tebrik telgrafı veriyor.

MUSTAFA B. (Tokad) — Reis Bey, mukabeleten Divanı Riyaset cevap yazsın.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Şayarı tebrik tir. (Gürültüler)

AHMED MUHTAR B. (İstanbul) — Şimdiye kadar nerede kalmıştı, ne için yazmamıştır? Rica ederim reddedilsin.

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim, bendeniz bu tebrike teşekkürle mukabele edilmesi tarafarıyım. Efendiler, düşman bütün maddi ve mâ-nevi kuvvetleriyle üzerimize hücum ettiği ve bütün Avrupa âleminin bize hasım bulunduğu bir sırada bizim yegâne istinadedeğimiz Allahın inayetiyle kendi vahdetimiz, kendi imanımızdır. Binaenaleyh vaktiyle aramızda husule gelmiş olan iftirak, nifak, şikak, her ne ise en ziyade onların unutulması lâzımgelen bir gündür, ve bizim burada göstereceğimiz vahdet, itidal, metanet, vekar merkezi dimağ olmak dolayısıyla yalnız bizim ordumuzun değil, bütün âlemi İslâmın rehberi harekâtı olacaktır. (Pek doğru sesleri) Binaenaleyh bendeniz bilhassa istirham ediyorum, temenni ederiz bu tebrik samimîdir ve öyle olması iktiza eder. Biz zâhirine hükmederek onun samimiyetine kail olarak onun da bizimle beraber aynı safta çalışmasını isteriz ve yalnız onun değil, hattâ bugüne kadar düşmanların arzusuna çalışan dindaşlarımızın, arkadaşlarımızın hidayete erişerek bizimle beraber çalışmalarını temenni ederim. Binaenaleyh bendeniz arkadaşlardan böyle tarihî anlarda vakarlarını, sakinetlerini muhafaza ederek çalışmalarını rica ederim, efendim. (Doğru sesleri)

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Elafvü zekâtüzzafer.

SALİH Ef. (Erzurum) — Arkadaşlar, ilk önce bu telgrafın tarihini öğrenmek istiyorum, efendim. Her ne olursa bir Müslüman sulbünden, bir Müslüman rahminden meydana gelmiş olan bir Mümin evlâdı... (Gürültüler) Rica ederim, müsaade ediniz, bu kafamla bu kadar düşünebiliyorum. Böyle meydana gelen bir adam furka ihtirasatı dolayısıyla gerçehaletine veya asabiyetine veya tembelliğine firifte olarak ve kapılarak birçok işler yapmış olsa dahi bugünkü günümüzde el uzatan, lisanıyla bize ümit bahşedecek bir söz söyleyen bir müminzade bizim kardeşimizdir. Hattâ bir kâfir oğlu kâfir dahi bugün (Lâilâheillâllah) de-

miş olsa, hangi iman hangi din bunu reddedebilir? (Ali Kemal gibi sesleri) Bunu lisanı takdirle kabul edelim. Bu bir meziyettir. Kabul etmekle beraber kendisine bilmukabele teşekkür edelim. (Pek doğru sesleri) (Gürültüler)

REİS — Bir Meclise birçok böyle telgraflar geliyor. Bu meyanda bu da gelmiştir. Yani bunun uzun uzadıya müzakeresine lüzum görmüyorum.

Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

3. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararları*

REİS — Efendim rica ederim, Divanı Riyaset kararını dinleyiniz.

Heyeti Umumiyyeye

Âtîde isimleri muharrer zevata hizalarında gösterildiği miktarda mezuniyet itası Divanı Riyasetçe tensibedilmiş olduğundan keyfiyet Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

Büyük Millet Meclisi Reisvekili
Faik

Ramiz Bey (Dersim) Üç hafta,
Hamdi Namık Bey (İzmit) Üç hafta,
Veli Bey (Burdur) Üç hafta,
Ali Şükrü Bey (Trabzon) Üç hafta,
Mustafa Taki Efendi (Sivas) Üç hafta.

Heyeti Umumiyyeye

Amasya Mebusu Doktor Asım Beyin mazereti katiyesine mebni üç ay müddetle mezun addi hususuna Divanı Riyasetçe karar verilmiş olmakla keyfiyet Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim., 23 . VII . 1337

Büyük Millet Meclisi Reisvekili
Faik

Heyeti Umumiyyeye

Âtîde isimleri muharrer zevata hizalarında gösterildiği miktarda mezuniyet itası Divanı Riyasetçe tensibedilmiş olmakla keyfiyet Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Reisisanisi
Doktor Adnan

Sabit Efendi (Kayseri) üç ay, Necati Bey (Bursa) üç hafta, Süleyman Sudi Bey (Bayezid) üç hafta, Vehbi Beyefendi (Konya) üç hafta, İzzet Bey (Tokad) üç hafta, Doktor Fikret Bey (Kozan) üç hafta, Rasim Bey (Elâziz) üç hafta, Doktor Fuad Bey (Bolu) üç hafta, Asım Bey (Erzurum) üç hafta, Kasım Efendi (Muş) üç hafta, Mustafa Efendi (Dersim) üç hafta, Âtîf Bey (Bayezid) üç hafta, Mustafa Taki Efendi (Sivas) üç hafta.

REİS — Efendim birer birer reyinize arz edeceğim.

Sabit Efendi (Kayseri) üç ay, kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Necati Bey (Bursa) üç hafta, kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Süleyman Sudi Efendi (Bayezid) üç hafta, kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Vehbi Efendi (Konya) üç hafta, kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

İzzet Bey (Tokad) üç hafta, mezuniyeti kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edildi.

Doktor Fikret Bey (Kozan) üç hafta, kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Mustafa Beyin mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

Bayezid, Âtîf Beyin mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Dersim, Ramiz Beyin mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

Sivas, Taki Efendinin mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

Tahsin B. (Maras) Kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Süleyman Sudi B. (Bayezid) Kabul edenler el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Mustafa B. (Dersim) Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

Hamdi Namık B. (İzmit) Mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

Veli B. (Burdur) Mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi.

Efendim intihabata başlıyoruz. (İkmal etmedik sesleri)

Kâğıd dağıldı, iki saatten beri bekliyoruz efendim.

MUSTAA KEMAL B. (Ertuğrul) — Reis
Bey bunları eskisi gibi atıverelim.

REİS — Olamaz efendim, tâyini esami şarttır.
Nafiz B. (Canik), Halil İbrahim B. (Antalya),

Şerif B. (Sinob), bâkur'a intihabatın tasnifine
memur edilmişlerdir.

Efendim ârannın tasnifine kadar on dakika
celseyi tatil ediyorum.

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 6 sonra

REİS — Reisisani Dr. Adnan Beyefendi

KÂTİP : Mahmud Said Bey (Muğ)

Reis — Celse küşadedildi.

Efendim orduya Meclisin itimadını ve selâm-
larını tebliğ karar verdiğimiz heyetin intihaba-
tı hitam bulmuştur. Neticesini arz edeceğim.
En çok rey alanların esamisini sıra ile okuyaca-
ğım.

Salâhaddin B. (Mersin), en çok rey alanı
en evvel okuyacağım.

(Aldıkları reylerin adedi de okunsun sada-
ları)

Salâhaddin B. (Mersin) 139, Vehbi B. (Karesi)
131, Rıza Nur B. (Sinob) 126, Nusret Ef. (Er-

zurum) 123, Abdülğafur Ef. (Karesi) 111, Şerif
B. (Edirne) 107, Durak B. (Erzurum) 105, Ab-
dullah Azmi Ef. (Eskişehir) 98, Mahmud Esad
B. (İzmir) 92, Vehbi Ef. (Konya) 91, Hacı
Mustafa Ef. (Ankara) 86, Hüsrev B. (Trab-
zon) 77, Ömer Lûtfi B. (Karahisarı Sahib) 70,
Sırrı B. (İzmit) 63, Mustafa Ağa (Dersim) 60,
(Pek muvafık sadaları) Şimdi efendim di-
ğer intihabı sureti hususiyede arz edeyim.

Tasnif henüz hitam bulmamıştır. Zannede-
rim ekseriyeti mutlaka hâsıl olamayacak, onun
için Perşembe günü saat 2 de içtima ederiz.